

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część LXV. — Wydana i rozesłana dnia 30. grudnia 1893.

(Zawiera Nr. 204.)

204.

Rozporządzenie Ministra wyznań i oświecenia z d. 24. grudnia 1893,

tyczące się urządzenia nauk prawnych i politycznych i egzaminów rządowych teoretycznych.

Na zasadzie ustawy z dnia 20. kwietnia 1893 (Dz. u. p. Nr. 68) uznaje za stosowne rozporządzić, co następuje:

§. 1.

Uczniowie prawa, o ile mają na celu uzyskanie uzdolnienia do służby publicznej, winni swoje nauki prawne i polityczne urządzić według przepisów niżej podanych i złożyć trzy egzamina rządowe teoretyczne, prawno-historyczny, sądowy i polityczny.

A. Nauki.

§. 2.

Okres nauki wynosi najmniej ośm półroczy, z których odbyć należy najmniej trzy przed egzaminem rządowym prawno-historycznym (pierwszy peryod nauk) a najmniej cztery po tymże egzaminie rządowym prawno-historycznym (drugi peryod nauk).

Drugi peryod nauk trwa więc:

- a) najmniej pięć półroczy dla tych uczniów, którzy egzamin rządowy prawno-historyczny zdają już po trzech półroczach.
- b) najmniej cztery półrocza dla tych uczniów, którzy przed egzaminem rządowym prawno-historycznym odbyli cztery lub więcej półroczy.

§. 3.

W przepisany okres nauki wlicza się tylko to półrocze, co do którego uczeń udowodni, że miał w niem najmniej 20 godzin wykładowych. Ilość godzin wykładowych może jednak wynosić tylko 12:

- a) w czwartym półroczu, jeżeli takowe przypada przed egzaminem rządowym prawno-historycznym,
- b) w jednym z półroczy drugiego peryodu nauk, gdy tenże obejmuje pięć półroczy.

W tym samym peryodzie nauk można niedostateczną ilość godzin jednego półrocza wyrównać przewyżką w innem półroczu.

Nauki prawne i polityczne można rozpocząć bądź w zimowym, bądź w letnim półroczu.

§. 4.

W pierwszym peryodzie nauk, to jest przed egzaminem rządowym prawno-historycznym (§. 2), uczęszczać należy na następujące przedmioty wy-

kładowe (wykłady obowiązkowe) z dotrzymaniem podanej najmniejszej ilości godzin tygodniowych:

1. Prawo rzymskie 20 godzin, z rozłożeniem najmniej na dwa półrocza.

Docentowi prawa rzymskiego zostawione jest do woli połączenie wykładu historycznego z dogmatycznym, lub wykładanie w zwykły sposób instytucyj i pandektów oddzielnie.

Jeżeli wykład historyczny ma być połączony z systematycznym, w ogłoszeniu wykładów nadmienić o tem należy w sposób odpowiedni; w każdym jednak razie wymienić należy dokładnie działy, które w półroczu mają być wykładane.

2. Prawo kościelne siedm godzin, w jednym półroczu lub z rozłożeniem na dwa półrocza.

3. Prawo niemieckie (historja źródeł prawa i prawa publicznego, historja i system prawa prywatnego) dziesięć godzin, z rozłożeniem na dwa półrocza.

4. Historja państwa austriackiego (historja formacyi państwa i prawa publicznego) pięć godzin w jednym półroczu; w uniwersytetach, w których zachodziłaby tego potrzeba, wykład rzeczzonego przedmiotu uwzględniać ma szczególnie rozwój prawa w odnośnych terytoryach.

Wykładów tego przedmiotu można słuchać tak na wydziale prawnym i politycznym, jak i na wydziale filozoficznym.

5. Jeden z przedmiotów z zakresu filozofii na wydziale filozoficznym, cztery godziny w jednym półroczu.

Do uczęszczania na te wykłady nie jest przepisana oznaczona kolej; nauka jednak umiejętności prawnych i politycznych rozpoczynać się powinna od uczęszczania na te wykłady, których przedmiotem są instytucje prawa rzymskiego.

§. 5.

W drugim peryodzie nauk uczęszczać należy obowiązkowo z dotrzymaniem podanej najmniejszej ilości godzin tygodniowych na następujące przedmioty wykładowe, co też stanowi warunek przypuszczenia do egzaminu rządowego sądowego i politycznego.

1. Prawo prywatne austriackie, 18 godzin, z rozłożeniem na dwa półrocza.

2. Prawo handlowe i weksłowe austriackie, bądź oddzielnie wykładane, bądź połączone w jednym wykładzie, siedm godzin w jednym półroczu, lub z rozłożeniem na dwa półrocza.

3. Postępowanie sądowo-cywilne austriackie, dwanaście godzin, z rozłożeniem na dwa półrocza.

4. Prawo karne i postępowanie karne austriackie, dziesięć godzin z rozłożeniem na dwa półrocza.

5. Prawo państwowe ogólne i austriackie, pięć godzin w jednym półroczu.

6. Nauka administracyi i prawo administracyjne austriackie, sześć godzin w jednym półroczu.

7. Nauka gospodarstwa społecznego i polityka gospodarstwa społecznego, bądź oddzielnie, bądź połączone w jednym wykładzie, dziesięć godzin w dwóch półroczach.

8. Skarbowość, z szczególnem uwzględnieniem ustawodawstwa skarbowego austriackiego, pięć godzin w jednym półroczu.

Do uczęszczania na te wykłady nie jest przepisana oznaczona kolej.

Uczęszczanie na wykłady, w paragrafie niniejszym oznaczone, przed złożeniem egzaminu rządowego prawno-historycznego, nie byłoby liczone.

§. 6.

Celem przypuszczenia do egzaminu rządowego sądowego i politycznego, uczniowie prawa mają nadto udowodnić, że bądź przed egzaminem rządowym prawno-historycznym, bądź też po tym egzaminie, oprócz na wykład w §. 4, l. 5 oznaczony, uczęszczali na następujące wykłady w jednym półroczu i z dotrzymaniem podanej najmniejszej ilości godzin tygodniowych, mianowicie;

- a) na jeszcze jeden z przedmiotów wykładanych na wydziale filozoficznym, trzy godziny;
- b) na wykład historji filozofii prawa, cztery godziny;
- c) na wykład statystyki ogólnej porównawczej i austriackiej, cztery godziny.

§. 7.

Oprócz przedmiotów obowiązkowych, w §§. 4, 5 i 6 oznaczonych, zapewnić należy na wydziałach prawnych i politycznych regularne odbywanie się wykładów z zakresu następujących przedmiotów:

1. Encyklopedia nauk prawnych i politycznych;

2. prawo górnicze austriackie;
3. prawo narodów;
4. medycyna sądowa;
5. rachunkowość rządowa;
6. ustawodawstwo rolne austriackie z szczerem uwzględnieniem rozwoju historycznego stosunków rolnych;
7. prawo skarbowe austriackie.

Nadto postarać się należy ile możności, żeby wykładaną była umiejętność porównawcza prawa.

Co do prawa polskiego w uniwersytetach krakowskim i lwowskim zatrzymują nadal moc swoje przepisy dotyczące się wykładów tego przedmiotu.

§. 8.

Grona profesorów na wykładach nauk prawnych i politycznych obowiązani są mieć pieczę o zupełność wykładów w zakresie umiejętności prawnych i politycznych i tak urządzać wykłady, żeby każdy uczeń, który przepędza na wydziale czas przepisany do obowiązującego skończenia nauk, miał sposobność słuchania wszystkich przedmiotów obowiązkowych i to zwyczajnie od profesorów i żeby mógł dotrzymać najmniejszej ilości godzin jaka jest przepisana.

§. 9.

Czy i w jakiej rozciągłości jedno lub więcej półroczy spędzonych na innym wydziale a nie na prawnym i politycznym, może być wliczone w ustawowy okres nauk, orzeka Minister oświecenia po wysłuchaniu grona profesorów wydziału prawnego i politycznego.

§. 10.

O ile czas słuchania nauk prawnych i politycznych w uniwersytetach zagranicznych ma być wliczony w ilość półroczy według §. 2 przepisaną, lub czy poszczególne wykłady, na które tam uczęszczano, mają być uważane za policzalne, orzeka Minister oświecenia ze względu na tamtejsze urządzenie nauk i na udowodniony czas słuchania wykładów.

Zresztą wydane będą polecenia ogólne co do liczenia czasu nauki spędzonego w poszczególnych uniwersytetach zagranicznych.

W każdym razie najmniej jedno półrocze przed złożeniem egzaminu prawno-historycznego a najmniej dwa po tym egzaminie spędzić trzeba w uniwersytecie austriackim.

B. Egzamina rządowe.

§. 11.

Egzamin rządowy prawno-historyczny zdawać można najwcześniej w czterech pierwszych tygodniach czwartego półrocza.

Egzamina rządowe sądowy i polityczny można zdawać w dowolnym porządku, a mianowicie jeden z nich już w ostatnich czterech tygodniach ostatniego półrocza.

Zresztą warunkiem przypuszczenia do egzaminów rządowych teoretycznych jest uczynienie zadosyć przepisom powyższym pod względem okresu nauki i słuchania wykładów obowiązkowych.

Postanowienia, dotyczące się przypuszczania do egzaminów rządowych na podstawie pobierania nauk prywatnie, uchylają się.

§. 12.

Przedmiotami egzaminu rządowego prawno-historycznego są;

1. prawo rzymskie;
2. prawo kościelne;
3. prawo niemieckie (historia źródeł i prawa publicznego, historia i system prawa prywatnego niemieckiego);
4. historia państwa austriackiego (historia formacji państwa i prawa publicznego).

§. 13.

Przedmiotami egzaminu rządowego sądowego są:

1. prawo prywatne austriackie;
2. prawo handlowe i wekslowe austriackie;
3. postępowanie sądowo-cywilne austriackie;
4. prawo karne i postępowanie karne austriackie.

§. 14.

Przedmiotami egzaminu rządowego politycznego są:

1. prawo państwowe ogólne i austriackie;
2. nauka administracji i prawo administracyjne austriackie;
3. nauka i polityka gospodarstwa społecznego;
4. skarbowość z szczerem uwzględnieniem ustawodawstwa skarbowego austriackiego.

§. 15.

Do słuchania egzaminów rządowych teoretycznych, które zdawać mają uczniowie prawa, ustanawia Minister oświecenia w siedzibie każdego uniwersytetu osobną komisją egzaminacyjną.

§. 16.

Każda komisya składa się z jednego prezesa, z jednego a według okoliczności z kilku zastępców prezesa (wiceprezesów) i z odpowiedniej ilości komisarzy egzaminacyjnych.

Z nich tworzy prezes według swego uznania komisye do poszczególnych aktów egzaminu (komisye specjalne). Do każdego z trzech egzaminów rządowych teoretycznych składać się mają komisye z przewodniczącego i z trzech komisarzy.

Na egzaminie rządowym prawno-historycznym przedmioty (§. 12) rozdzielić należy między trzech komisarzy egzaminacyjnych w taki sposób, żeby z prawa rzymskiego egzaminował w każdym razie jeden egzaminator, w skutek czego jeden z dwóch innych egzaminatorów objąć musi dwa przedmioty.

§. 17.

Wszyscy zwyczajni i nadzwyczajni profesowie wydziałów i rawnych i politycznych są na mocy swego urzędu nauczycielskiego komisarzami egzaminacyjnymi do swego przedmiotu w odnośnej komisji egzaminacyjnej. Mogą jednak być mianowani egzaminatorami także do innych przedmiotów i do innych komisji.

Oprócz tego Minister oświecenia może także innych biegłych mianować w miarę potrzeby komisarzami egzaminacyjnymi.

§. 18.

Przewodniczący komisji egzaminacyjnej może przez zadawanie poszczególnych pytań brać udział w akcie egzaminacyjnym. Nadto na egzaminach sądowym i politycznym może urzędować jako egzaminator do pewnego szczególnego przedmiotu egzaminacyjnego.

Nieobecnego prezesa zastępuje wiceprezes, gdyby zaś wiceprezes komisji nie był zamianowany, lub gdyby i on był nieobecny, najstarszy służbą profesor członkiem komisji będący.

§. 19.

Do zdawania egzaminu rządowego prawno-historycznego ustanawiają się trzy w roku terminy, a mianowicie na początku i na końcu półrocza letniego, tudzież na początku półrocza zimowego.

Egzamina rządowe sądowy i polityczny odbywać się będą przez cały rok z wyjątkiem feryj głównych i śródrocznych.

§. 20.

Egzamin rządowy prawno-historyczny zdawać można tylko przed komisją urzędującą w siedzibie tego uniwersytetu, w którym kandydat est w czasie egzaminu zapisany (lub, w razie przerwy nauk, był ostatnim razem zapisany).

Postanowienie to odnosi się także do egzaminów rządowych sądowego i politycznego, o ile kandydat zdaje takowe w toku ostatniego półrocza (§. 11). Po skończeniu nauk służy kandydatowi prawo dowolnego wyboru komisji egzaminacyjnej.

Kto jednak został oddalony, ponowić ma egzamin przed tą samą komisją, która go oddaliła.

Ministrowi oświecenia zastrzega się dozwolanie wyjątków od postanowień wyżej podanych.

§. 21.

Kandydaci zgłaszają się do egzaminów rządowych teoretycznych przez podanie prośby odpowiedniami załączkami opatrzonej, którą wnieść należy bezpośrednio, gdy chodzi o egzamin rządowy prawno-historyczny, do dziekana, gdy o dwa inne egzamina, do prezesa odnośnej komisji egzaminacyjnej.

Do prośby dołączyć należy:

- a) gdy chodzi o egzamin rządowy prawno-historyczny, świadectwo dojrzałości, świadectwo immatrykulacji i książeczkę legitymacyjną, i
- b) gdy zaś chodzi o drugi i trzeci egzamin rządowy, bądź sądowy, bądź polityczny, jeszcze także świadectwo potwierdzające złożenie z dobrym skutkiem egzaminu rządowego prawno-historycznego.

§. 22.

Do egzaminu rządowego prawno-historycznego, jeżeli ma być zdawany w terminie na początku półrocza, zgłaszać się należy aż do końca poprzedniego półrocza, jeżeli zaś ma być zdawany w terminie na końcu półrocza, najpóźniej na dni 30 przed końcem tego półrocza.

§. 23.

Do zgłaszania się w celu zdawaniu obu innych egzaminów nie wyznacza się żadnego terminu. Dni egzaminu wyznacza w każdym z osobna przypadkiem prezes.

Tenże winien jednak w ogólności trzymać się tej kolei, w jakiej kandydaci zgłaszali się do egzaminu. W tym samym akcie egzaminacyjnym najwięcej trzech kandydatów można egzaminować.

§. 24.

Każdy kandydat powinien stanąć do egzaminu w tym dniu, który mu wyznaczono. Jeżeli z jakiegokolwiek powodu nie stanie, powinien być na to przygotowanym, że jeżeli chodziło o egzamin prawnohistoryczny, nie będzie już do niego przypuszczony w tym samym terminie, jeżeli zaś chodziło o jeden z dwóch innych egzaminów, przypuszczony będzie z kolei dopiero po wszystkich innych kandydatach, którzy się już zgłosili.

§. 25.

Egzamina odbywają się ustnie i publicznie; komisja egzaminacyjna naradza się i głosuje nad wynikiem egzaminu na posiedzeniu nie publicznem.

Komisja wydaje uchwały bezwzględna większością głosów; prezes wykonywa prawo głosowania tak samo jak inni członkowie komisji.

W razie równości głosów, za uchwałę przyjmuje się to zdanie, które jest dla kandydata mniej korzystne.

§. 26.

Komisja egzaminacyjna wydać ma przedewszystkiem uchwałę pod tym względem, czy kandydat uczynił czy nie uczynił zadość przepisanyemu wyma-ganiom.

Nad tem, czy kandydat z jednego, z więcej lub ze wszystkich przedmiotów egzaminu ma otrzymać postęp „z odnaczeniem“, można zarządzić głosowanie tylko w takim razie, jeżeli kandydat został jednogłośnie aprobowany.

Przedmioty wymienione w §§. 12 aż do 14 pod osobnemi liczbami, uważają się do przyznania postępu „z odnaczeniem“ za tę samą umiętność.

W razie oddalenia kandydata, głosować należy nad tem, przed upływem jakiego terminu kandydat nie może być przypuszczony do ponowienia.

Ani rekurs, ani żaden inny środek prawny przeciw orzeczeniu komisji miejsca mieć nie może.

§. 27.

Pod względem ponowienia stosują się następujące przepisy:

- a) na egzaminie prawnohistorycznym oddała się na dwa półrocza. Oddalony uczęszczać ma na wykłady z zakresu przedmiotów egzaminu najmniej dziesięć godzin tygodniowo;

- b) na egzaminach rządowych sądowym i politycznym oddała się najmniej na sześć miesięcy a najwięcej na rok.

Przepisanie kandydatowi ponownego uczęszczania na wykłady, zostawia się uznaniu komisji egzaminacyjnej.

Zanim kandydat ponowi egzamin z dobrym skutkiem, nie można przypuścić go do zdawania innego egzaminu rządowego.

§. 28.

Wynik głosowania zapisuje się w protokole, jakoteż w książeczce legitymacyjnej kandydata, ogłasza się go publicznie i świadectwo wręcza się kandydatowi niezwłocznie.

§. 29.

O każdym oddaleniu kandydata uwiadomić należy niezwłocznie, z wyrażeniem terminu ponowienia, dziekanat tego wydziału prawnego i politycznego, w którym kandydat stosownie do swojej książeczki legitymacyjnej lub wyzwolenia uniwersyteckiego nauki pobiera lub w ostatnim czasie pobierał; oddalenie zanotować należy w katalogach, gdyby zaś później miał być wydany duplikat książeczki legitymacyjnej, przenieść należy także i do tego duplikatu nadmienienie o oddaleniu.

Dziekanaty wydziałów prawnych i politycznych obowiązane są przestrzegać troskliwie przenoszenia tego zapisku do duplikatów książeczki legitymacyjnej.

§. 30.

Gdyby kandydat oddalony uzyskał podstępnie przypuszczenie do ponowienia egzaminu przed wyznaczonym czasem lub u komisji, która nie jest dla niego właściwą, natenczas nietylko egzamin, choćby z dobrym skutkiem złożony, jest nieważny, lecz nadto kandydat taki niezawisłe od wszelkich innych następstw, dotyczących go według ustaw karnych powszechnych, jeżeliby jeszcze odbywał nauki akademickie, może być na pewien czas lub na zawsze wykluczony z wszystkich wydziałów prawnych i politycznych.

§. 31.

Postanowienia szczegółowe co do odbywania egzaminów rządowych i urzędowania komisji do egzaminów rządowych, podane będą w osobnej instrukcji.

§. 32.

Rozporządzenie niniejsze nabywa mocy obowiązującej od początku roku szkolnego 1894/95.

Od tego terminu przepisy rozporządzenia ministerjalnego z dnia 2. października 1855 (Dz. u. p. Nr. 172) o urzędzeniu nauk prawnych i politycznych, wydanego na zasadzie Najwyższego postanowienia z dnia 29. września 1855, jakoteż przepisy w przedmiocie objaśnienia i wykonania onegoż wydane, uchylają się o tyle, o ile nie są zgodne z postanowieniami niniejszego rozporządzenia.

§. 33.

Uczniowie, którzy w czasie aż do terminu, w §. 32 oznaczonego, odbyli najmniej dwa półrocza,

policzalne według dotychczasowych przepisów, mogą być przypuszczeni do egzaminu rządowego prawno-historycznego nawet wtedy, jeżeli uczynili zadość tylko warunkom według dotychczasowych przepisów wymaganym.

Również można na zasadzie dotychczasowych przepisów przypuszczać do egzaminów rządowych sądowego i politycznego tych uczniów, którzy z końcem roku szkolnego 1893/94 udowodnią, że po złożeniu z dobrym skutkiem egzaminu rządowego prawno-historycznego, skończyli najmniej dwa półrocza.

Madeyski r. w.